

סימן ק"ל

בשרות עד שיש לו ספקות באמונה

ערב שביעי של פסח, תשע"ב

לכבוד ידידי, מר...

שאלת לעניין עדי קידושין, אם יש איסור בלקיחת מי שיש לו ספקות ותהיות באמונה לשמש כעד. הנה שאלה זו צריכה לנו מאוד היום, שרבים מבנינו ובנותינו שואלים שאלות באמונה, וכבר אין הם מקבלים את עיקרי הדת כמובנים מאליהם, וכתורה שאין עליה ערעור. החברה הדתית בנויה גוונים גוונים, וכשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות, ויש לעיין בדיון זה.

רבנו הגדול הרמב"ם הוריש לנו משנה סדורה בהלכות עדות (פרק י"א) בדינים אלו, ושם כתב בתחילת הפרק בעניין רשע מדרבנן: "מי שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ הרי זה בחזקת רשע ופסול לעדות מדבריהם, שכל מי שירד עד כך חזקה שהוא עובר על רוב העבירות שיבואו לידו. לפיכך אין מוסרין עדות לעם הארץ ואין מקבלין ממנו עדות אלא אם כן הוחזק שהוא עוסק במצות ובגמילות חסדים ונוהג בדרכי הישרים ויש בו דרך ארץ מקבלין עדותו אף על פי שהוא עם

הארץ ואינו לא במקרא ולא במשנה. נמצאת אומר כל תלמיד חכם בחזקת כשר עד שיפסל, כל עם הארץ בחזקת שהוא פסול עד שיוחזק שהוא הולך בדרכי הישרים. וכל מי שיקבל עדות עם הארץ טרם שתהיה לו חזקה זו או קודם שיבואו עדים ויעידו שהוא נוהג במצות ובדרך ארץ הרי זה הדיוט ועתיד ליתן את הדין שהרי מאבד ממונן של ישראל על פי רשעים". כל זה נפסק בשולחן ערוך (חור"מ, ל"ד, י"ז).

ובסוף הפרק כתב: "המוסרין והאפיקורוסין והמומרים לא הצריכו חכמים למנותן בכלל פסולי עדות שלא מנו אלא רשעי ישראל, אבל אלו המורדין הכופרין פחותין הן מן העכו"ם, שהעכו"ם לא מעלין ולא מורדין ויש לחסידיהן חלק לעולם הבא, ואלו מורדין ולא מעלין ואין להן חלק לעולם הבא". ודין זה נפסק אף הוא להלכה בשולחן ערוך שם (סעיף כ"ב). והעולה מכל הנ"ל שפסול רשע הוא בשני אופנים, שהמורד בעיקרי האמונה או שהוציא את עצמו מן הכלל הוא ודאי פסול לעדות ולא הוצרכו אפילו למנותו לרוב פשיטות הדבר, וחידשו

שאף מי שלא מרד בעיקרי האמונה אך אינו שומר תורה ומצוות אין לקחת לעד.

אולם, לכאורה היה מקום להתיר מצד מה שלעניין עדות אין אנו מחפשים לדעת אם מעולם לא חטא אלא רק אם יש בפנינו עדות ברורה שחטא בעבירה במזיד יש לחשוש, שכן פסק השולחן ערוך (חו"מ, ל"ד, כ"ה) על פי הכלל המפורסם שאין אדם משים עצמו רשע, שאפילו על פי עצמו אינו נפסל לעדות. אמנם שם כתב הרמ"א שמכל מקום אין מוסרים עדות לכתחילה לעד כזה, וכן מפורש אף בסימן צ"ב שם (סעיף ה') שאין מוסרין לו עדות לכתחילה, והש"ך והנתיבות המשפט (סק"ה) כתבו שכשרותו היא לעניין שמכל מקום אם יש לו עדות יכול לומר. ולכאורה גם בענייני אמונה כן הוא, שאף שהוא כשר מצד הדין כיוון שאין הוא כופר בעיקר אלא מהרהר ושואל בעניינים אלו, ועדיין הוא נאמן לה' ולתורתו – מכל מקום יש לפוסלו לכתחילה ואין למסור לו עדות קידושין. אך מאידך אפשר לומר שאין הנידון דומה לראיה, ששם הוא מעיד על עצמו שהוא רשע, וכאן הוא ספק בלבד, שהרי אין הוא אלא מהרהר בדבר. ומכל מקום שמא יש בהרהור כדי לפוסלו.

אמנם מצד אחר נראה לי להתיר, עיין בפתחי תשובה (חו"מ, ל"ד, סק"ד) שהביא מתשובת שבות יעקב (ג', קמ"ז) שאף אם הרג את הנפש אינו פסול לעדות כל זמן שהוא בשוגג, שרשע אינו אלא מי שעובר עבירות במזיד. וכן ברור שמי שנאבק ביצרו הרע ופעמים שאינו מתגבר על יצרו וחוטא בקיום המצוות, שאף הוא לא נחשב מזיד אלא לכל היותר קרוב למזיד, ואף שברוצח בשגגה אין קרוב למזיד נידון כשוגג אלא כמזיד, זהו דווקא שם אך בעלמא קרוב למזיד נידון כשוגג, ואם כן יש להכשירו לעדות.

עוד נראה לי בעיקר העניין, שמה שפסלו רשע לעדות מדרבנן נחלקו בו הראשונים בטעמו, שהרמב"ם כתב שרשע שפסלו מדרבנן פסול משום שחזקה על מי שאינו לא במקרא ובמשנה ובדרך ארץ שהוא חוטא ברוב העבירות הבאות לידו, וכן נראה מפירוש ר"ח המובא בתוספות (ד"ה 'ויש') בסוגיה במסכת קידושין (מ':); אך דעת רש"י שם (ד"ה 'ופסול') ורבי אליהו בתוספות שם והר"ן על הרי"ף שם (ט"ז). שפסלו הוא משום שאינו מקפיד על עצמו ואין לו בוש פנים, ועל כן אין לסמוך על דבריו שהרי ברור דלא חש לקמחיה ואף בעדות שמא יחציף

פניו וישקר. וכן נראה מדברי הרמ"ה, וכן מצאתי בספר שיטה לא נודע למי למסכת קידושין.

מכל מקום, בין לשיטה זו ובין לשיטה זו נראה שאין לחשוש בנידוננו שיש פסול רשע, שהרי מטעם שחזקה עליו שיש בידו עבירות מרובות ודאי אין הוא רשע, שכבר אמרנו שאין נידוננו בכגון זה, אלא באחד המקיים תורה ומצוות אך מהרהר הרבה בעיקרי האמונה וביסודותיה, ומעסיק עצמו בתהיות ובשאלות, ואם כן מטעם הרמב"ם לא שייך כאן. גם מטעם שאינו בוש ודאי לא שייך זה כאן, שאדרבה אדם שכזה מחביא ספקותיו ואינו מגלה אותם לציבור על פי רוב, ואין הוא שמח בחלקו אלא אדרבה, על פי רוב הוא הולך הלך ופכה, מחפש את דרכו, נפשו בשאלתו ונשמתו בבקשתו, רוצה הוא להיות חלק מציבור שומרי התורה והמצווה אך נאבק הוא מאבקים פנימיים. וברור שיש לסמוך על עדות של שכמותו, ואם כן גדר רשע לא שייך כאן.

עוד נראה לי שאין כאן גדר רשע גם מדין אחר, שבמסכת סנהדרין (כ"ו:) הביאו הדין של הנהו קבוראי שעשו מעשה לקבור ביום טוב שני ונידום,

וחזרו וקברו, ופסלם רב פפא לעדות אך רב הונא בריה דרב יהודה הכשירם, וכך נפסק להלכה בשולחן ערוך (שם, סעיף ד'). ובטעם הדבר אמרו שהוא משום שדעתם לא לעבירה היתה אלא למצווה, ולקמן בסימן זה פסק השולחן ערוך עוד (סעיף כ"ד) שבדברים שהעושה לא ידע שהם אסורים או שלא פשט איסורם בכל ישראל גם אין לפסול מחמתם את העושה לעדות. וכתב הערוך השולחן (חו"מ, ל"ד, ה'): "יש דברים שהן עבירות וההמון אינם חושבים אותם לעבירה, כגון בלאו דלא תחמוד דמשמע להו דאין האיסור רק אם חומד שיתננו לו בחינם אבל כשישלם בעד זה מדמים שאין איסור בדבר, ולכן העוברים על לאו דלא תחמוד בנתינת דמים, אף על גב שעוברים איסור דאורייתא, מכל מקום מדלא מכווני לעשות איסור כשרים לעדות. וכן כל כיוצא בזה שנראה לההמון כהיתר אין נפסלים לעדות".

ונראה לי ברור שהוא הדין כאן, שבדורנו חזון נפרץ הוא לשאול שאלות באמונה ובמחשבה ולחקור בעיקרי האמונה ולא לקבל הדברים בשתיקה וללא דרישה וחקירה, ואין בזה עדות לרשעה כלל. ומי שכפר בעיקר, ודאי אין לקבלו לעדות כפי שכתב הרמב"ם

ונפסק בשולחן ערוך מפורשות, אך על השואלים אין תלונה שאם מקיימים הם מצוות התורה ודבקים בערכיה ודאי אפשר למנותם לעדי קידושין ללא כל חשש.

עוד זאת אוסיף, שגם מה שאמרנו שיש מקום לומר שאין לקבל עדים לכתחילה אף אם לא נפסלו על פי דין כל שהם נוטים לאפיקורסות, מכל מקום, הרוצה להחמיר ולפסוק כך יש לו להיזהר מאוד בזה, שדין זה מקורו ברמב"ם בהלכות טוען ונטען (ב'), ג'), ושם בגר"א הראה מקורו במסכת כריתות (י"ב.) ובמסכת יבמות (מ"ז.) ושם בתוספות (ד"ה 'נאמן'), ובאמת שם ביבמות הוא יותר מפורש, ומכל מקום הוא רק שיש לחשוש בזה לכתחילה, אך באמת אין דברי המעיד על עצמו כלום ללא עדות ברורה.

אני מזכיר זאת משום שבדורנו, דור דעה, יש דעות שונות ומשונות וחלק מבני הציבור הדתי נתפס להם, יש להיזהר מלדחות אבן אחר הנופל.

ולפעמים אחד שיש לו ספקות באמונה בא ושואל אם יכול הוא להיות עד, והמחמיר אומר שאין הוא כשר לכך, ואותו אחד מבין מזה שיצא הוא מן הכלל לגמרי, ואין לו חלק ונחלה באלוהי ישראל, ושומט הוא אף כל מה שהחזיק בו מקודשי ישראל והולך לרעות בשדות זרים. זו רעה חולה, ובכגון דא לא תבוא הברכה על המחמיר, שהרי הוא מרחיק ישראל מאביהם שבשמים. ואין אני אומר שמטעם קירוב אפשר להקל כנגד הדין, אך לעניות דעתי הראיתי שהדין נותן להכשיר עדים אלו, וכל שכן שיש בזה קירוב רחוקים.

והקדוש ברוך הוא ישיב ליבות עמו ישראל אליו, ושב ורפא לו.

יונתן רוזנצוויג,
החופ"ק נצח מנשה, בית שמש.

סיכום הלכה למעשה: ניתן לקבל עד שיש לו ספיקות באמונה, ובלבד שרק מהרהר בדבר ולא כפר בעיקר ועדיין מקיים מצוות התורה.

סימן קל"א עדות אדם המחזיק בטלפון חכם

ח' שבט תשע"ד

לכבוד ידידי החשוב הרב...

נענית לבקשתו לכתוב תשובה בעניין מה שאמרו בשמו של אחד מפוסקי הדור הגדולים שאין לקבל עדותו של אף אדם המחזיק בטלפון חכם, ולא נתקרה דעתם עד שאמרו שאף בדיעבד יש לפסול עדים שכבר העידו מפאת החזקתם במכשיר זה. ולדידי נראה שאין ספק כי לא מפיו יצאה הוראה זו, וכבר שמעתי מיודעי דבר שלא אמר דבריו בתורת פסיקה לכל ישראל. מכל מקום, אף אם יש מי שאומר כן לא אבלום פי, כיון שעניין זה יש לו השפעה על רבבות רבבות אנשים, לדעת האמנם נפסלו הם לעדות, ויכול להביא לפקפוק בקידושיהן ונישואיהן של כמה מאות ואלפי זוגות נשואים, חס ושלום. אך בעיקר, הדבר נצרך על מנת להפריך דברי שמועה שאין לה שחר ומקום, ורבים רבים הם היודעים בימינו להחמיר בכל מיני חומרות שאין להם מקום כלל, ועל כן חשוב לבאר הדברים.

הטעם שנתנו לאסור הדבר הוא משום שהטלפון החכם יש לו גישה לאינטרנט, ומכשירים אלו על פי רוב פרוצים הם

וניתן דרכם לראות מראות זימה ולעבור כמה איסורים ועבירות, ולא אכחד מה שידוע לרבים כי באמת רשת האינטרנט רבים חללים הפילה, והביאה רבים לידי עבירות וחילול ברית קודש, וברוך ה' שהיום אף בטלפונים החכמים יכול אדם להתקין תוכנות סינון שיצילו אותו מליפול למקומות שאינם טובים; ומכל מקום לא זה ענייננו בתשובה זו, אלא יש לעיין אם חשש זה שיבוא אדם לחטוא הוא מספיק לפוסלו לעדות.

והנה, לכאורה פשוט הדבר שאין לפוסלו, שהרי כבר נפסק בשולחן ערוך (חו"מ, ל"ד, י"ז): "מי שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ, הרי זה בחזקת רשע ופסול לעדות מדבריהם. לפיכך אין מוסרים עדות לעם הארץ, ואין מקבלים ממנו עדות, אלא אם כן הוחזק שעוסק במצות ובגמילות חסדים ונוהג בדרכי הישרים ויש בו דרך ארץ, אף על פי שהוא עם הארץ ואינו לא במקרא ולא במשנה. נמצאת אומר: כל תלמיד חכם בחזקת כשר, עד שיפסל. וכל עם הארץ בחזקת שהוא פסול, עד שיחזק שהולך בדרכי הישרים. וכל מי שמקבל עדות עם הארץ קודם שתהיה לו

חזקה זו, או קודם שיבואו עדים ויעידו שהוא נוהג במצות ובדרך ארץ, הרי זה הדיוט, ועתיד ליתן את הדין, שהרי מאבד ממונן של ישראל על פירשעים".
ואם כן סתם אדם שנוהג בדרכי ישרים מקבלים ממנו עדות, וכל שכן אם הוא במקרא ובמשנה.

אמנם, לכאורה אפשר לומר שכיוון שמחזיק בטלפון חכם על כן אין הוא בגדר הולך בדרכי ישרים, ואף שאין זה סביר כלל שהרי טלפון זה רוב שימושיו אינם שימושי עבירה כלל, ולא לשם זה קונים אותו, אף לא אחד מאלף. ועוד, שלכאורה אין לומר כן ללא עדות ברורה שחטא ועבר עבירה, וכל שלא חטא ולא עבר עבירה ממש אין לנו לפוסלו. מכל מקום יש מקום לדון בזה. עוד שמעתי אומרים שיש לפוסלו מצד מה שרבים נכשלים, ואם כן יש לאמוד שחזקה היא על המחזיקים במכשיר זה שיבואו לידי חטא, אך גם טענה זו נבאר שאין בה ממש.

וזה החלי. בשו"ת הריב"ש (סימן רס"ו) דן בפסלות עדי קידושין, וכתב שם לעניין מה שאמרו שאחד העדים עבר על חרם הקהל ובזה הוא בעל עבירה ואין עדותו כשרה: "אלא, שאיני רואה מעדותן של אלו העדים, שום הוכחה שעבר

בונפיל הנזכר על החרם קודם שהעיד בעדות הקדושין. אלא שאמרו סתם: שעבר על החרם; ולא בארו: באיזה זמן. ואם כן, אינו נפסל, אלא משעה שהעידו אלו עליו בבית דין, דמוקמינן גברא אחזקתיה, ולכן אין טענת פסול טענה לבטל טענת הקדושין". דין זה נפסק בשולחן ערוך (שם, סעיף כ"ג). מוכח מדברי הריב"ש שאין לבטל עדות העד – אף לאחר שברור לנו שחטא – אם לא שיש לנו עדות ברורה שחטא קודם העדות, וכל שכן הוא בנידוננו שכלל איננו יודעים שחטא.

ובן בשו"ת בית שער (יו"ד, של"א) בדין נאמנות נביא על פי שני עדים, כתב שם בתוך דבריו בלשון זו: "ולפי זה אין כונת הרמב"ם כלל מטעם רוב וחזקה סומכין על הנביא או על עדים, רק כוונתו דאפילו אי לא אזלינן בתר רוב וחזקה כלל, מכל מקום סומכין עליהם כיון דאין כאן במה להסתפק, כי מהיכי תיתי שיהיה נביא שקר או שיעידו העדים בשקר? ... אבל כוונתו כמו שכתב שם אחר כך: 'ובדברים האלו וכיוצא בהן נאמר 'הנסתרות' וכו', ונאמר: 'כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב''. ואי משום רוב וחזקה הלא אפילו בשני כיתי עדים המכחישות זו את זו מעמידין אותם בחזקת כשרות, ואיך שייך בזה

הנסתרות לה', וה' יראה ללבב – הלא נגלות לנו ולבנינו, והאדם יראה לעינים שמכחישות זו את זו! אבל כונתו כאן: ואף על פי שאפשר שהעידו בשקר, וה' יודע כן, מכל מקום הואיל וכשרים הם אצלינו ואין לנו במה להסתפק, מעמידין אותן על כשרותן, ואחזוקי איסורא לא מחזקינן, כי הוא דבר שאי אפשר לבן אדם לעמוד עליו רק היודע נסתרות, ולא ניתנה תורה למלאכי השרת...". ואם כן אין לנו להחזיק אדם בחטא אלא אם כן ידוע שחטא.

ולעניין הטענה השנייה שאמרו, שאף שלא חטא מכל מקום חזקה עליו שבהחזיקו מכשיר זה יבוא לידי חטא, הנה גם זה אינו נכון לדינא. ונקדים לזה מה שאמרו במסכת סנהדרין (כ"ו:), שרוב נחמן אמר שהחשוד על העריות כשר לעדות, ורוב ששת תמה על דבריו, ומסיק רבא שאף רב נחמן מודה שהחשוד על העריות פסול לעדות אישה, ורבינא אמר ש"לא אמן אלא לאפוקה, אבל לעיולה לית לן בה". ונחלקו הראשונים בדיון זה בשלושה עניינים: אם הלכה כרב נחמן או כרב ששת, ומיהו זה שנקרא חשוד על העריות, וכן נחלקו על הגרסה שיש שגרסו "בין לאפוקה ובין לעיולה" ואסור בכל עדות אישה. ונבאר כל מחלוקת בפני עצמה.

הנה, רוב הראשונים פסקו כרב נחמן, הלא הם הרמ"ה (שם) והרא"ש (ג', י"ג) והרז"ה (ה': בדפי הרי"ף), והאור זרוע (חלק ד', פסקי סנהדרין, סימן י"ט), ובעל העיטור (אות ק', דיני קבלת העדות), וכן נראה שנוטה דעת הנימוקי יוסף על הרי"ף (שם). וטעמם כמתבאר שם משום שהלכה כרב נחמן בדיני (ועדות היא בכלל דיני), וכן משום שרוב ששת לא חלק מפורשות על רב נחמן, וכן ממה שהאמוראים דנים בדעת רב נחמן מוכח שהלכה כמותו. ומאידך פסק הרי"ף (שם) כרב ששת, ושם משום שהלכה כרב ששת באיסורי (וקידושין הן בכלל איסורי).

ובעניין פירוש החשוד על העריות, הכל הבינו שדעת רש"י שהוא מי שבא על הערוה ממשי, ובתוספות הרא"ש (שם) הביא שכן דעת רבינו תם, וכן משמע מהרי"ף לפי מה שמופיע בדבריו להסביר מדוע לא אסרוהו לעדות: "התם יצרו תוקפו", ומוכח שעבר ממשי, וכן דעת בעל העיטור (שם). אך התוספות (ד"ה 'החשוד') כתב שהוא רק מי שיצא עליו קול בלא עדים, והרא"ש (שם) כתב: "ונראה לפרש החשוד על העריות שהוא רגיל וגם בעריות ומתייחד עמהם וסני שומעניה... ומלקין על לא טובה השמועה – קלא דלא פסיק – כשהמון

עם מעבירים עליו קול". וכן דעת הרז"ה והקשה על לשון "חשוד" לפי פירוש הרי"ף, והרמב"ן במלחמות שם תירץ הדברים.

ורבינו ירוחם (מישרים, נתיב ב', חלק ד') והרמ"ה הביאו שתי הדעות, וכתב הרמ"ה "ומילתא צריכא עינא". והמאירי על הסוגיה (שם) כתב שלכאורה אין כאן מחלוקת לדינא כלל: "ואל תחוש למה שנשתנו הפירושים בסוגיא זו, שהרי גדולי הפוסקים שפרשוה בתשובת שאלה בבא על הערוה ובמלקות גמור – פסקו כרב ששת... והמפרשה בחשוד לבד ובמלקות לא טובה השמועה – פוסק כרב נחמן". היוצא מדבריו שהמחמירים לפסול כרב ששת אינם פוסלים אלא מי שבא על הערוה ממש, והמקילים כרב נחמן לא הקלו אלא בחשוד, ונמצאו שניהם מסכימים לדינא. אמנם, מתוך מה שביארנו לעיל בעל העיטור מיקל גם לפסוק כרב נחמן וגם להעמיד הסוגיה בבא על הערוה, ולדבריו יש קולא גדולה בדין זה (ובשו"ת חתם סופר (ד', קט"ו) מביא שאפשר לומר כן אף בדעת רש"י). אמנם, לשיטת רוב הפוסקים הוא כדלעיל, שהבא על הערוה פסול לעדות, והחשוד על הערוה בלבד כשר לעדות.

אמנם, עדיין יש לנו לבאר מה שנחלקו

בגרסת הגמרא אם אסרוהו דווקא לעניין הוצאת האישה מבעלה שאז יש לחושדו שמשקר כדי שתהיה פנויה לו, או שחשדוהו לכל עדות אישה ואף לעדות קידושין. דעת רש"י והרמ"ה והמאירי והאור זרוע להתיר בקידושין (ובתשובת מהר"ח אור זרוע (סימן מ"ה) אף הביא תשובה מאת רש"י המתירה), אך גרסת הרי"ף והרא"ש לאסור בכל עניין בעדות אישה, וכן דעת רבינו ירוחם. ובתשובות הגאונים (שערי צדק, חלק ד', שער ז', סימן י"ג) פסק רב נחשון גאון כדעת המקילים, אך בהלכות גדולות (סימן נ"א, הלכות עדות) הביא גרסת הרי"ף לפסוק כמותו, וכן דעת המגיד משנה בהלכות אישות (ד', ו'), וכתב שכן דעת הרמב"ם, וכן מצאנו בשו"ת הרשב"א (המיוחסות לרמב"ן, סימן קל"ג) ובשו"ת הריב"ש (סימן י"ד).

ולדינא כתב הבית יוסף (חו"מ, ל"ד) שיש להסתפק בזה. ובשולחן ערוך (שם, סעיף כ"ה) לא חילק בזה הרמ"א וכתב שפסול לעדות אישה סתם. ובהלכות קידושין (אהע"ז, מ"ב, ה') פסק הרמ"א מפורש להחמיר שהחשוד על העריות פסול אף לעניין קידושין (וכן משמע דעת הבית יוסף עצמו בשו"ת בית יוסף (סימן י', דיני קידושין)).

אמנם, עדיין יש לעיין בכוונת הדברים, שאף שאוסרים אנו לעדות אישה בכל עניין מכל מקום כתב ערוך השולחן (אבהע"ז, מ"ב, נ'): "ודע דלעניות דעתי היה נראה מתוך סוגית הש"ס דזה שבארנו אינו אלא בבא להעיד על הקדושין או על הגירושין, דלכן אין אנו מאמינים לו מפני שחשוד לשקר מפני תאותו המזוהמת; אבל כשהיה עד בשעת הקדושין ודאי החשוד כשר מן התורה. אבל גדולי האחרונים לא הבינו כן [עיי' חמ"ח סקט"ו וב"ש סקכ"א], והדבר פשוט שיש לילך הכל לחומרא, והרבה יש לדקדק בזמן הזה בעידי גיטין וקדושין דהפרוצים באיזה עבירה – אפילו עבירה קלה – הלא הם פסולים לעדות".

אמנם, מצאתי שכדעת ערוך השולחן מעיקר הדין סוברים אף גדולי הפוסקים, שהנה רבי עקיבא איגר כתב בתשובה (מהדורא קמא, סימן צ"ט) שיש להסתפק לכל הפחות בדיעבד אם לפטור אישה בלא גט כשאחד מהעדים היה חשוד על העריות, והוסיף לכך: "גם יש לומר דחשוד על העריות, היינו דוקא כמו שכתב הרא"ש שהוא רגיל וגס בעריות ומתיחד עמהם וסני שומעניה... אבל משום דנסתר עמה פעם אחת יש לומר דלא מקרי חשוד... אם כן בנידון דידן

אם ידוע להבית דין דהנטען חשוד על העריות כעין שכתב הרא"ש אין ממש בעדותו, אבל אם הוא רק בכלל פוחזים וריקים צריך עיון לדינא".

ובשו"ת חתם סופר (ד', קט"ו) כותב שלא כמסתפק להתיר עדות קידושין בחשוד על העריות, וזה לשונו שם: "וגם נראה לעניות דעתי בהפוך משמע מלשון רש"י, שכתב 'לאפוקי שמת בעלה או שנתגרשה', משמע דוקא בכי האי גווי שמעיד שמת בעלה ואם הוא לא יעיד מי יתירה לעלמא, והוא הדין נמי לעיולא שמעיד שנתקדשה בפני אחרים והלכו למדינת הים ואם הוא לא יעיד מי יעיד בזה – פסול הוא... אבל הבעל שרוצה לגרש אשתו ומזמין את זה להיות עד בדבר אין כאן צד נגיעה, דכמה עדים ימצא בלעדיו, וכן לעיולא כששניהם רוצים בקידושין, מה איכפת ליה? אם הוא לא יעיד – יבואו אחרים ויעידו...", ועוד מאריך בזה שם, ונראה מדבריו שם שסובר כן לדינא.

ועתה הבוא נבוא לנידונו, שאף אם נחמיר בכל הנ"ל ונפסוק שחשוד על העריות פסול לעדות אישה, ומה שפסול הוא לא רק להוציאה אלא אף להכניסה, ומה שאסרו לו להעיד להכניסה הוא גם כן בעדות קידושין סתם ולא רק בעדות

על הקידושין בפני בית דין, מכל מקום אין בכל זה כדי לאסור בענייננו. הלא מה שאמרו שם הוא שחשוד ויש ידיים מוכיחות לכך שעבר עבירה, וכמו שכתב הרא"ש שהוא רגיל וגס בעריות וסנו שומעניה, אך כאן אדם זה רק מחזיק בטלפון חכם כמו שנוהגים מיליוני אנשים ממש בכל העולם, וטלפון זה רוב שימושיו אינם שימושי עבירה, ואם כן אין כאן דין חשוד כלל וחס ושלום לומר כן. וכי כל אימת שיכול אדם לחטוא נאמר אנו שהוא אף חשוד על כך? ! ישתקע הדבר ולא יאמר, אין בכוחנו לחרוץ גורל זה, וחשוד על העריות הוא גם שעוסק בעריות וידוע לכל שעוסק בהן, ולכן הוא חשוד, ולא רק מפני שיש ערווה הגרה לידו בקרבת מקום, וזה ברור מאוד.

אמנם, גם אם יהיה זה בגדר ספק אם הוא נכלל בגדר חשוד נראה לי שיש לסמוך על המקילים בשיטות הנ"ל שהזכרנו, ואם כן אלו המחזיקים בטלפון חכם ודאי כשרים לעדות.

אך באמת אין כאן ספק כלל, ועל מנת להסיר בזה אפילו ספק כלשהו שיהיה בלב כל אדם אביא דברים ברורים שכתב

בשו"ת מהר"ם שיק (אבהע"ז, מ"ח), ובשו"ת יביע אומר (ח', אבהע"ז, ה') כתב שדבריו עיקר לדינא, וזה לשון המהר"ם שיק: "ולפי עניות דעתי פשוט דאפילו אם רוב אנשי העיר מקולקלין, אפילו הכי מי שאין אנו יודעין ממעשיו הוא בחזקת כשרות... כיון שלא שמענו על ב' האנשים ההם שהם רשעים ומחללי שבתות הרי הם כסתם בני אדם ויש להן חזקת כשרות, ובפרט לענין עדות שרוב בני אדם אינם חשודים לבוא לקלקל אשה בעבירה גדולה..." והביא לדבריו ראיות רבות. ומה שהבאנו לעיל משו"ת בית שערים אף הוא שייך כאן.

ועתה נתבררו הדברים באר היטב, שאפילו נדע בבירור שרוב המשתמשים בטלפון החכם עוברים עבירות בסתר ובגלוי, מכל מקום אין בכך כדי להטיל ספק בכשרותם של כל המחזיקים בטלפון זה, וחסו שלום לומר כן. ושארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב. יונתן רוזנצוויג, החופ"ק נצח מנשה, בית שמש.

סיכום הלכה למעשה: אדם המחזיק בטלפון חכם אינו פסול לעדות.